

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV
NA MADŽARSKEM

MONOŠTER, 10. SEPTEMBRA 2026

LETO 36, ŠT. 36

54. Mednarodna likovna kolonija mladih v Vuzenici

V Vuzenici je med 16. in 21. avgustom potekala 54. Mednarodna likovna kolonija ...

/ STRAN 4

Porabska mladina na Mladifestu

Vsakšno leto avgustuša se organizira Mladifest (Mednarodni festival mladih) v Medžugorji...

/ STRAN 5

Na trdnih temeljih v skupno prihodnost

Izobraževalni dnevi 2026 za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju v Porabju so letos ...

/ STRAN 6-7

ŠOLSKO LETO SE JE V PORABJU ZAČELO Z NOVIM VODSTVOM

Prvega septembra je zvonec zazvonil tudi na obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šolah, vzgojno leto pa se je začelo tudi v treh dvojezičnih vrtcih. Vseh pet vzgojno-izobraževalnih ustanov upravlja Državna slovenska samouprava (DSS)...

/ STRAN 2-3

ŠOLSKO LETO SE JE V PORABJU ZAČELO Z NOVIM VODSTVOM

Prvega septembra je zvonec zazvonil tudi na obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šolah, vzgojno leto pa se je začelo tudi v treh dvojezičnih vrtcih. Vseh pet vzgojno-izobraževalnih ustanov upravlja Državna slovenska samouprava (DSS), ki je od šolskega leta 2026/27 uvedla korenite spremembe. Šolo in vrtec v Števanovcih, šolo in vrtec na Gornjem Seniku ter vrtec v Sakalovcih je krovna organizacija povezala pod skupnim vodstvom; vlogo ravnateljice je zaupala Petri Gal iz Slovenije, pomočnica ravnateljice pa je postala seniška učiteljica Viktória Hanzsek.

-DM-

Učence, učitelje in starše je v Števanovcih nagovoril tudi predsednik Državne slovenske samouprave Péter Kondor.

Prvi šolski dan se je na obeh dvojezičnih osnovnih šolah začel s slovenskim začetkom šolskega leta. Predsednik DSS Péter Kondor je na dvorišču števanovske šole, ki jo bo letos obiskovalo 35 učencev, v dveh jezikih povedal, da odločitve o združitvi niso sprejeli čez noč: »Nastala je po daljšem spremljanju razmer, številnih pogovorih in predvsem po tehtnem razmisleku o prihodnosti naših otrok in našega narodnostnega šolstva. V središču vseh teh odločitev je bilo ves čas vprašanje, kakšno šolo želimo zagotoviti našim otrokom danes in v prihodnje, kaj je zanje najboljše, kako jim lahko zagotovimo najboljše učitelje, kakovostno znanje, varno in spodbudno okolje, ter hkrati ohranimo tisto, zaradi česar so naše ustanove posebne.« Predsednik je poudaril, da je temelj porabskih vzgojno-izobraževalnih ustanov dvojezičnost. »To je razlog, zaradi katerega kot narodnostna skupnost skrbimo za te ustanove in vlagamo vanje. Smo slovenska narodnostna skupnost na Madžarskem. Slovenščina, slovenska kultura in naša porabska identiteta so dediščina, ki smo jo sprejeli, in naša odgovornost je, da jo predamo naprej.« Kondor je novemu vodstvu zaželel veliko poguma in predvsem preudarnih, jasnih in ciljno usmerjenih odločitev. Starše je prosil, da bi bili pri tem partnerji, otroke pa opogumljal, naj slovensko govorijo brez strahu. »Pred nami je novo obdobje. Naša naloga ni, da zavržemo ti-

sto, kar je bilo dobro; nasprotno, odlično želimo ohraniti, dobro želimo nadgraditi. Novo pa želimo ustvarjati skupaj: z zaupanjem, znanjem in sodelovanjem.«

Dvojezičnost kot temeljna vrlina

Učence, njihove starše, učitelje in goste je v dveh jezikih nagovorila tudi nova ravnateljica porabskih dvojezičnih šol in vrtcev Petra Gal. Najprej se je zahvalila DSS za zaupanje, ki ga je vložila v njo in njeno pomočnico. »To zaupanje sprejemava z veliko odgovornostjo in jasno zavemo, da bova skupaj z vsemi, ki soustvarjate vrtce in šole, delali v dobro otrok ter za prihodnost in nadaljnji razvoj našega dvojezičnega šolstva.«

Ravnateljica je predstavila svojo vizijo šole, v kateri je v središču otrok. »Želim si šole, v kateri se počuti varnega, sprejete in slišane. In želim si šole, v kateri je naša dvojezičnost vrednota. Dva jezika pomenita dve kulturi: več možnosti in bogastvo, ki ga lahko naši otroci odnesejo s seboj v življenje.«

Petra Gal se je obrnila tudi na svoje sodelavke in sodelavce: »Vsak od nas ima svojo nalogo in svojo odgovornost, vendar nas povezuje ista cilja: otrok in njegovo dobro. Kot ravnateljica želim povezovati, podpirati, spodbujati in skupaj z vami ustvarjati šolo, na katero bomo ponosni.« Vrtec v Števanovcih bo obiskovalo 23 malčkov.

Nova ravnateljica je tudi na Gornjem Seniku nagovorila učence, ki jih bo v tem

šolskem letu 51, ter njihove starše, učitelje in goste. Poudarila je, da 180 šolskih dni pomeni predvsem 180 priložnosti, da se naredi nekaj dobrega za otroke in skupnost. »Zavedam se odgovornosti, ki jo prinaša vodenje šole, predvsem pa verjamem, da dobro šolo ustvarjamo skupaj: otroci, starši, učitelji, vzgojitelji in vsi zaposleni.«

Galova se je za dolgoletno vodenje obeh šol zahvalila dosedanjima ravnateljicama, v Števanovcih Agici Holecz, na Gornjem Seniku pa Ildiko Dončec Treiber. Na obeh šolah je tudi izročila majhen knjižni dar prvošolcem, v Števanovcih bodo trije, na Gornjem Seniku pa štirje. Vrtec v največji porabski vasi bo obiskovalo 11 malčkov, vrtec v Sakalovcih pa 22 otrok.

Pričakovanja predsednika in ravnateljice

Predsednik DSS Péter Kondor nam je v izjavi dejal, da je imela združitev šol in vrtcev tudi finančne razloge. »Zelo malo učencev imamo in dolgoročno ne bi mogli vzdrževati samostojnih šol. Od države dobivamo normativno podporo, ob tem pa potrebujemo tudi dodatno podporo. Imeli smo petletno pogodbo za ta sredstva, ki ob koncu letošnjega leta poteče. Z gospodom zagovornikom Karlom Holecem trenutno delava na tem, da bi se ta pogodba podaljšala.« Predsednik se je strinjal, da je treba v ustanove pritegniti več otrok. »Imamo obnovljene šole, pokrajina je čudovita in varna. Ustanove

moramo promovirati med starši, da bi k nam vpisali svoje otroke. Najpomembnejša naloga Državne slovenske samouprave je izobraževanje. Pomembno je, da se ohranita dvojezični šoli, pričakujemo pa, da bodo učenci bolje govorili slovensko. V domačem okolju imajo pomembno nalogo tudi starši.«

Ravnateljica Petra Gal je v intervjuju poudarila, da morajo otroci jezik tudi živeti. »Da ga ne poznajo samo iz učbenikov, ampak da postane del njihovega vsakdanjika. Znanje dveh jezikov je bogastvo in to zavedanje želim med otroki širiti s svojim vzorom.« Nova vodja ustanov je prepričana, da lahko svoje zamisli uresniči tudi v madžarskem šolskem sistemu. »Treba je poiskati vse potencialne, ki so na voljo. Posebno pozornost je treba nameniti usposabljanju strokovnega kadra. Mislim, da je mogoče najti možnosti znotraj sistema.«

Ravnateljica meni, da delo na visoki ravni lahko zagotovi večji vpis v ustanove. »Lepa beseda seže v deveto vas. Menim, da če bomo kakovostno delali, če bomo širili zavedanje o pomembnosti dvojezičnosti in povedali, kako lahko v širšem okolju s tem nekaj dosežemo, nam lahko uspe.« Petra Gal tudi v prihodnje računa na pomoč iz Slovenije. »Pedagoški asistenti so močna podpora slovenskemu jeziku. Pomembne so tudi vzgojiteljice

asistentke, saj vemo, da se dvojezičnost začne prav v vrtcu. Ogromno pomaga pedagoška svetovalka, ki pozna šolstvo

učenci popestrili z deklamacijami pesmi v madžarščini in slovenščini, na Gornjem Seniku pa je zborček zapel dve slovenski

Ravnateljica Petra Gal (na desni) je tudi prvošolcem na Gornjem Seniku izročila knjižni dar. Ob učencih stojita pomočnica ravnateljice Viktória Hanzsek (na levi) in razredničarka Noémi Bartakovics (na sredini).

in tukajšnje ljudi ter je vsakodnevno prisotna. Računam tudi na slovensko ministrstvo za šolstvo. Želim povezovati še naprej.«

Otvoritveni slovesnosti na obeh šolah so

otroški pesmi. Šolsko leto je blagoslovil porabski župnik Tibor Tóth.

V slovenskem dvojezičnem šolstvu na Madžarskem se začne novo poglavje. Učinkovitost sprememb pa bo pokazal čas.

GORNJESENIČANKA V PREDMESTJU VRBNE/FELDBACHA

»Kako majhen je svet.« Pogosto sploh ne pomislimo, kako to v resnici drži. Ena od kolegic mi je pripovedovala o izletu z babico, med katerim sta obiskali Monošter in Gornji Senik. To me je presenetilo, saj je kolegica Avstrijka, prav tako njena družina. Vprašala sem jo, zakaj sta odpotovali ravno v Porabje.

KATALIN DÁNIEL

Izkazalo se je, da je babica po rodu z Gornjega Senika, njeno dekleško ime je Anna Ropos. Stara je 88 let, njeno hišno ime pa je Luks oziroma Šauštarna. S kolegico sva se dogovorili, da bom babico obiskala. To zanimivo potovanje me je pripeljalo v naselje Mühlendorf (slovensko Mlinško) na obrobju Vrbne na avstrijskem Štajerskem.

Moja gostiteljica se je rodila na Gornjem Seniku. Še danes se z veliko ljubeznijo in

veseljem spominja časov, ki jih je prežive-la v Porabju, in ponosna je, da je njen materni jezik slovenščina. Tam je odrasčala, ne šola ne delo okoli hiše ji nista povzročali težav. Uživala je tudi pri delu na polju in z živalmi.

Nekoč je usoda njeno družino popeljala v Stražno krajino/Órség, kjer se je bila prisiljena naučiti madžarščine. Povedala mi je tudi zabavno zgodbo: Mati jo je poslala po kvas, a ko je prišla do vaške trgovine in pozvonila prodajalcu, je že pozabila, da se kvasu v madžarščini reče »élesztő«.

V mladosti se je zaposlila kot pomočnica pri družini v gradiščanskem Maria Bildu, nato pa se je preselila v Vrbno. Tam je delala v kuhinji in spoznala bodočega moža, ki se je ukvarjal s kmetijstvom. Poročila sta se, vodila lastno kmetijo in imela dva otroke. Zaradi svoje vztrajnosti in marljivosti je lepo živela.

Danes ima Anna Ropos pet vnukov in tri pravnuke. Govori slovensko, nemško in madžarsko. Ohranila je tudi gostoljubnost, ki je tako značilna za porabske Slo-

Anna Ropos iz Vrbne s pravnukoma, ki jo imenujeta le »super prababica«.

vence. Zavitek še danes pripravlja po receptu, ki ga je prinesla od doma, čeprav se ga je naučila že pred sedemdesetimi leti. Vsi smo se veselili srečanja, tudi pravnuke gospe Anne. Začudeno so poslušali svojo prababico in se spraševali, kako lahko toliko ve in kako je lahko toliko vsega doživela. Zato zanje ni tipična prababica, ampak bolj »super Urli«.

Gospe Anni želimo veliko zdravja in upamo, da se bomo tudi na naslednjem srečanju prijetno pogovorili.

54. MEDNARODNA LIKOVNA KOLONIJA MLADIH V VUZENICI

V Vuzenici je med 16. in 21. avgustom potekala 54. Mednarodna likovna kolonija mladih, ki že vrsto let povezuje ustvarjalce iz Slovenije ter Slovence iz tujine. Tudi letos so se zbrali mladi udeleženci iz Slovenije, Avstrije, Italije in Madžarske.

MÁTÉ LABRITZ

Prav druženje, sklepanje novih prijateljstev in uporaba slovenščine so poleg ustvarjanja eden najlepših delov kolonije. Porabje sta letos zastopali Johanna Glavanovics in Anna Léna Szél. Naša pot do Vuzenice ni bila predolga in na cilj smo prispeli brez zapletov. Nato pa nas je čakala še pot visoko v hribe, kjer smo se nastanili v lovski koči, ki je za nekaj dni postala naš novi dom. Po vselitvi in krajšem spoznavnem večeru smo se hitro sprostili ter večer nadaljevali ob družabnih igrah. Za isto mizo so sedeli mladi iz Italije, Avstrije in Madžarske, iz različnih krajev, vendar so vsi govorili skupni jezik, slovenščino. Že prvi večer je bilo jasno, da nas čaka teden, poln smeha, novih poznanstev in lepih doživetij. Drugi dan smo po zajtrku vzeli v roke slikarska stojala, platna in druge potrebščine ter se podali še višje v hribe. Tega dne so se nam pridružili tudi mladi domačini iz Vuzenice, tako da je bila naša ustvarjalna skupina še večja.

Pot navzgor z vso slikarsko opremo ni bila ravno najlažja, vendar se je trud več kot poplačal. Po napornem vzponu se je pred nami odprl čudovit razgled na okoliško pokrajino. Prizor je bil tako lep, da ga preprosto nismo mogli pustiti neupodobljenega. Našli smo vsak svoj kotiček, postavili stojala, pripravili barve in se lotili dela.

Vsak je pokrajino videl nekoliko drugače in prav zanimivo je bilo opazovati, kako isti razgled na platnih dobiva popolnoma različne podobe. Ob lepem razgledu, ustvarjanju in dobri družbi so tri ure minile, kot bi mignil. Po dobrih treh urah smo se odpravili nazaj proti lovski koči. Takrat so se že pošteno oglašali naši želodci, zato smo se še posebno veselili kosila. Po njem je sledil zaslužen krajši počitek, nato pa smo popoldne spet poprijeli za čopiče in dokončali svoje male mojstrovine.

Tretji dan smo čopiče in platna za nekaj časa odložili, saj nas je čakalo nekaj povsem drugega, ustvarjanje z glino. Preden smo se lotili dela, smo se odpravili v naravo po navdih. Nabirali smo različne liste ter iskali zanimive oblike in vzorce, ki bi jih lahko uporabili pri oblikovanju in okraševanju naših izdelkov. Tako naši izdelki

niso bili le preprosti predmeti iz gline, ampak je vsak dobil svoj poseben pečat.

Nato se je začelo pravo ustvarjanje. Iz gline smo lahko izdelovali pladnje, skodelice, posode in druge predmete, pri okraševanju pa smo uporabili tudi nabrane liste in vzorce iz narave. Idej ni manjkalo, prav tako ne umazanih rok, vendar je bilo ravno to del zabave. Otroci so v ustvarjanju z glino izjemno uživali.

Po okusnem kosilu smo se odpravili v bližnje mesto Slovenj Gradec, kjer smo si ogledali več zanimivosti. Najprej smo obiskali družino Perger, ki se že od leta 1757 ukvarja z izdelovanjem lectovih izdelkov in drugih tradicionalnih izdelkov iz medu. Poleg zanimive predstavitve in čudovitih izdelkov so nam povedali tudi veliko zanimivih zgodb iz njihove bogate zgodovine.

Porabski mladi v Vuzenici: Anna Léna Szél, Máté Labritz in Johanna Glavanovics

Njihovi izdelki so tako znani, da jih je med drugim obiskal tudi slavni italijanski operni pevec Luciano Pavarotti, poleg njega pa še številne znane osebnosti. Kljub vsem tem zanimivostim pa je največ pozornosti med otroki pritegnila prav posebna hiška. In ne, ne hiška za ljudi, ampak hiška za psa. Ja, prav ste prebrali, pes ima svojo čisto pravo hišo, v kateri ima kuhinjo, spalnico, televizijo in vse, kar »potrebuje«. Hiška je bila celo vpisana v Guinnessovo knjigo rekordov.

Po tem zanimivem obisku smo se odpravili še v Koroško galerijo likovnih umetnosti, kjer smo si ogledali številne čudovite slike in kipe ter izvedeli nekaj zanimivosti o različnih umetnikih.

Četrty dan se je, kot običajno, začel z zajtrkom. Nato smo se lotili »filcanja« volne. S pomočjo milnice lahko volnena vlakna med seboj prepletamo in tako ustvarimo različne izdelke, na primer čudovite podstavke. Da bi bilo ustvarjanje za otroke še bolj zanimivo, so nam pripravili tudi različna barvna vlakna, s katerimi so lahko na izdelkih ustvarjali različne vzorce in risbe.

Po kosilu smo se začeli pripravljati na popoldanski program, saj smo se ta dan odpravili tudi na kopanje v bližnjem naravnem kopališču, kjer so se lahko vsi pošteno osvežili in zabavali. Mi, spremljevalci, smo otroke najprej opazovali ob

skodelici kave, nato pa smo se tudi sami nekaj časa kopali. Na voljo je bil tudi tobogan, ki je bil otrokom še posebno všeč. Po nekaj urah kopanja smo se prijetno utrujeni odpravili nazaj proti koči.

Po večerji se je večina odpravila spat, nekaj pa nas je ostalo pokonci. Ker se je vsak naš večer končal ob družabnih igrah, smo morali tudi tokrat, kljub utrujenosti, odigrati še kakšno igro. Toda kaj lahko človek stori? Prav zaradi takšnih trenutkov je vredno biti učitelj. Malo pozornosti, nekaj skupnega časa in – koliko veselja lahko s tem prineseš otrokom. Toliko smo se smejali in zabavali!

Otroci so bili zelo radovedni in so nas pogosto spraševali, kako se določene besede povedo v drugih jezikih. Tako smo prišli tudi do besede »divji prašič« – nimam pojma, zakaj prav do te besede. Povedal sem, da se po madžarsko reče »vaddisznó«. Takrat se je mali Valentin veselo oglasil: »A Matej, katera voda na desno?« Vsi smo se začeli tako smejati, da se skoraj nismo mogli umiriti. Resnično nepozaben trenutek! Toda kot vse lepo je tudi ta večer prehitro minil. Prišel je zadnji polni dan kolonije. Dopoldne je moral vsak udeleženec na platno prenesti lovsko kočjo ali njeno okolico. Vsak je izbral svoj pogled in ga poskušal čim bolj po svoje upodobiti. Po ustvarjalnem dopoldnevu smo se popoldne peš odpravili v dolino, proti šoli. Čakala nas je nekoliko daljša hoja, vendar smo jo vsi uspešno zmogli. Ko smo prispeli do šole, so se otroci lahko preizkusili v več različnih športih. Igrali so košarko, namizni tenis, preizkusili pa so tudi novo igrišče za padel. Padel je nekoliko podoben tenisu, zato so se otroci hitro znašli in se pri igranju zelo zabavali. Na splošno je bilo pred nami zelo prijetno in sproščeno popoldne. Nato smo si ogledali še lokalno cerkev in župnišče, kjer smo izvedeli veliko zanimivosti, ter si ogledali številne slike in kipe. Po vseh programih smo v šoli pojedli še večerjo, nato pa smo se odpravili nazaj proti naši koči v hribih. Tokrat seveda s kombijem, saj je bilo hoje po tako pestrem dnevu že nekoliko preveč. In tako je prišel tudi zadnji dan. Čakalo nas je le še pakiranje in slovo. Pospravili smo svoje stvari, se poslovili od začasnega doma ter se odpravili proti kulturnemu domu, kjer smo se udeležili sklepne prireditve. Po zaključku smo se poslovili od novih prijateljev in smo šli domov. V Vuzenici smo preživeli neverjeten teden, ki je bil zagotovo poln novih izkušenj, prijateljstev, smeha in nepozabnih spominov. Otroci so dobili veliko novih priložnosti, spoznali nove prijatelje in preživeli čudovit teden v odlični družbi. Eno pa je gotovo: naslednje leto se v kolonijo zagotovo spet vrnemo, samo takrat v Avstrijo.

PORABSKA MLADINA NA MLADIFESTU

GYÖNGYI BAJZEK

Vsakšo leto avgustuša se organizira Mladifest (Mednarodni festival mladih) v Medžugorji v Bosni in Hercegovini. Tau je mednarodno srečanje, na štero vsakšo leto vküper pride več gezero mladi krščanski vernikov iz cejluga svejta. Tau sveto mesto vsakšo leto znauva gorziške tüdi mlada skupina iz Slovenskoga Porabja. Za porabske mlade ta paut tüdi dosta več pomejni kak samo dugo vožnjo do svetoga mesta, srečanje pomejni priliko za globko düševno mauč, potrđi prijatelske vezi pa domau prinesejo nauvo versko mauč. Med romarji je tüdi mladi pojep, Máté Labritz z Go-

Vsikder vöodaberejo dobra gesla, do zdaj je letošnje geslo za mene največ pomenilo. Dostakrat me pitajo, zaka sam vören, zaka odim v cerkev, zaka verjamem v Boga. Zdaj, ka sam že spozno, moram povedati, ka te festival je zamé en vir, varaš pa vsider ostane zamé tisto mesto, gé najdem mir. Tau je ena sigurna točka, na štero leko vsaki den računam, tü se mi tejló umiri pa lažje zdržim vsakdanešnji cajt. Namé nikdar nej mautilo, pa me tüdi nikdar ne bo mautilo, če je stoj nej vören, ka za njega je gvüšno nika drugo bole pomebno.

Kak se nazaj spaumniš svojoga prvoga Mladifesta? Što ti je predlago tau paut, pa kak se je tvoj odnos do festivala spremeno skauz lejta? Pred petimi lejtí me je naš župnik Tibor Tóth nagučo, aj dem v Medžugorje za cejli keden. Spomnim se, ka tisti keden na festivali nej-

Mladi na Mladifestu, na srejdí Mate

renjoga Senika, šteri že več lejt redno odi na te festivale, doma pa kak redni vernik opravlja fontoško službo cerkvenoga dvornika. Letos si tüdi üšo v Medžugorje. Kelkokrat si že biu na Mladifestu pa ka je tisto, ka te vsakšo leto znauva vleče nazaj na te festival?

Letos sem že peto paut biu na Mladifestu, kama me srce vsigder znauva nazaj vleče. Tau mesto v sebi ma eno takšo energijo/čarovnijo, štera vküper drži skupnost, štera se ne najde na dosta mestaj. Gé več gezero mladi vküper spejva, pleše pa moli nagnauk, tam je takša mauč, štera me napuni pa drži v meni še dugo cajta.

Letošnji festival je biu pod geslom »Ad fontem!« (K viru!/k vretini!). Kak si sam doživel tau sporočilo pa ka zate osebno pomejni ta »izvir«?

sam dosta spau, depa sam se vseeno düševno čisto napuno. Znam, ka me je te varaš, tak nagnauk očaro. Pesmi, meše pa plesi po mašaj so me do nebasu zdignili. Tak mi je bilau lepau, ka sam včas znau, ka gdakoli dobim priliko, škem eške priti. Če pitaš, ka se je spremenilo, leko bi pravo, ka ge sam se. Ge sam grato čisto drugi človek, ali varaš je ostano isti, z isto močjauv, verov pa ljubeznijov. *Na Gorenjom Seniki več lejt opravlaš odgovorno delo dvornika. Te velki festival, kak Mladifest, je vplivo na tvoje delo v domanji cerkvi?* Od prvoga svetoga prečiščavanja že služim Gospauda, tak je zdaj že več kak 11 lejt. Tü sam spozno, ka moja düša nüca molitev pa tisti mer, šteroga ne najdem vsikdar v vsakdanešnjom življenji. Tak se leko tau zgodi, ka se zrankoma v petoj vöri prišo domau z zabave,

pa sam te vseeno itek üšo k meši na frtau deveto vöro, ka sam čüto, ka tau ge nücam.

Mladifest je zamé potrđilo moje vere, pa več kak tau, zdignilo go je na dosta visiši ravén. Tau, ka sam tam doživo, pa okolje se mi je tak globko zapisalo v srcé, ka me še gnes vleče nazaj. Festival mi da nauvo mauč, stera potem z menov ostane še dugo časa. Znam, ka mo mogo pomalek kak dvornik, štafetno palico prejkdati drugomi, depa dočas ka leko, bi eške rad ostau del te zgodbe. Rad bi tüdi nagučavo mlade, ka aj pridejo pa sami doživijo, kakša mauč se skriva v veri, skupni molitvi pa skupnosti. Po mojem je tau še posebno pomebno zamé kak bodaučoga učitelja.

Iz Porabja vsakšo leto dé skupina mladih. Kak té skupne poti preživete?

Vsakšo leto pride nauvi član, tak ka se spoznavamo z nauvimi, največkrat pa odimo

Pri Mariji

z eno stalno ekipo, mi pa se že celau dobro poznamo, tak ka té poti veselo preživemo. Veseli me, ka sam leko član te ekipe.

Ka bi pravo tisti mladim iz Porabja, šteri so eške nej bili ali bi se naslednje leto pridružili romanji na Mladifest?

Na začetki sam ge tö skeptičen biu. Brodo sam, če mo zdržo, če sam spoj tak vören, če tau spoj škem pa če je tau spoj za mené. Depa mi je bilau že po prvom lejtí jasno, ka škem eške nazaj idti. Tam je vse ovak kak doma, okolje, skupnost, vzdušje, pa občutek, ka si del nika velkoga. Posebej skupni plesi so nika res senzacionalnoga. Človeka tak napunijo z močjauv pa veseljm, ka je tau žmetno z rečami tapovedati. Zatok bi vsakšomi mladomi priporaučo, ka gnauk v življenji aj pride, proba pa doživi. Mogauče pa te, kak namé, ga srce potegne nazaj eške drugo leto. Mladifest je za Mátéja več kak samo en keden v Medžugorji. Je mesto, gé se leko stavi, pomiri pa znova najde tisto notranjo mauč, štero v vsakdanešnjom življenji včasik žmetno najdemo. Máté, naj ti tisti »izvir«, kam vsakšo leto deš, eške dugo dava mauč, mir pa batrivnost, ka boš tau mauč leko širiu tüdi med mladimi v Porabji.

OD SLOVENIJE ...

Zazvonili so šolski zvonci

Šolarji so se vrnili v šolske klopi. Šolski prag je v Sloveniji prvič prestopilo okoli 19.000 prvošolk in prvošolcev, novo obdobje pa se začne tudi za približno 26.000 mladih, ki vstopajo v srednješolsko izobraževanje. Po podatkih ministrstva za izobraževanje, znanost in mladino bo v novo šolsko leto vstopilo 186.687 osnovnošolk in osnovnošolcev, od tega 19.058 prvošolk in prvošolcev. Slednjih je nekoliko manj kot lani, ko jih je bilo 19.897. V srednje šole je trenutno vpisanih okoli 88.000 dijakin in dijakov oz. približno tisoč več kot v lanskem šolskem letu. Med njimi je dijakin in dijakov, vpisanih v prvi letnik, 26.004, od tega 954 v nižjem poklicnem izobraževanju, 5324 v programih srednjega poklicnega izobraževanja, 9962 v programih srednjega strokovnega izobraževanja, 2124 v poklicno-tehniških izobraževalnih programih in 7640 v gimnazijskih programih.

Slovenijo poleti obiskalo sedem odstotkov več turistov kot lani

Slovenijo je julija in avgusta obiskalo 2,2 milijona turistov, ki so ustvarili 6,3 milijona prenočitev. Tako prihodov kot prenočitev je bilo sedem odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Rast je bila predvsem posledica večjega obiska tujih gostov, katerih prenočitve so se povečale za skoraj devet odstotkov, medtem ko je število domačih turistov ostalo približno nespremenjeno.

Največ turističnih prenočitev so ustvarili gostje iz Nemčije, sledili so Češka, Nizozemska, Italija in Poljska, ki je s petih največjih trgov izrinila Francijo. Med trgi z najvišjo rastjo so bili Združeno kraljestvo, ZDA, Španija, Srbija in Poljska.

Direktorica Slovenske turistične organizacije Maja Pak Olaj je Slovenijo ocenila kot privlačen in zaupanja vreden turistični cilj tudi v zahtevnem mednarodnem okolju. Med dogodki, ki so poleti povečali njeno prepoznavnost, je izpostavila obisk košarkarske ekipe Los Angeles Lakers, pomembna pa bo tudi neposredna letalska povezava z ZDA, vzpostavljena prihodnjo pomlad.

NA TRDNIH TEMELJIH V SKUPNO PRIHODNOST

Izobraževalni dnevi 2026 za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju v Porabju so letos v organizaciji Ministrstva za izobraževanje, znanost in mladino Republike Slovenije in Državne slovenske samouprave potekali od 24. do 26. avgusta v naši sosesčini na drugi strani madžarsko-slovenske meje v zgodovinskem grajskem poslopju pri Gradu. Letošnje uvodno strokovno srečanje pedagoških delavcev so poleg bogatega programa zaznamovale velike organizacijske spremembe v porabskem dvojezičnem šolstvu, predstavili sta se nova ravnateljica in podravnateljica Petra Gal in Viktorija Hanžek.

DSS

Izobraževalni dnevi za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju v Porabju z naslovom Na trdnih temeljih v skupno prihodnost – Strokovno srečanje ob začetku novega obdobja dvojezičnih vrtcev in šol v Porabju so se začeli v ponedeljek, 24. avgusta, s sprejemom in nagovorom koordinatorke in organizatorke strokovnega srečanja Valentine Novak, svetovalka za narodnostno šolstvo Ministrstva za izobraževanje, znanost in mladino Republike Slovenije. Valentina Novak je najbolj zaslužna, da je srečanje potekalo brezhrebno in da so bile vsebine, ponujene udeležencem izobraževanja, navdihujoče in sprejete z velikim odobravanjem.

Ponedeljkov otvoritveni del je s petjem popestrila Štefanija Dravec, otvoritve pa so se udeležili številni ugledni gostje, med njimi Karel Holec, zagovornik Slovencev v Madžarskem parlamentu, Dubravka Šekoranja, generalna konzulka RS v Monoštru, Roman Gruden, državni sekretar na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in mladino RS, Ágota Kállay, vodja sektorja pri Centru za narodnostno šolstvo Zavoda za šolstvo na Madžarskem, Andrea Kovács, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem, Anita Kovács, vodja urada pri Državni slovenski samoupravi in Katalin Munda Hirnök, znanstvena svetnica na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Šolskim strokovnim delavcem sta se predstavili nova ravnateljica Petra Gal in njena pomočnica Viktorija Hanžek, spregovorili sta o novostih, ki jih uvajata z novim šolskim letom, in o programu dela. Med novim vodstvom in kolektivi obeh dvojezičnih šol ter vrtcev so se tako začele vzpostavljati prve vezi sodelovanja. Zaupanje, posodobitve v izobraževalnem procesu, sodelovanje s starši

in še nekatere druge naloge bodo prednostne v porabskem šolstvu v prihodnjem obdobju.

Strokovnim delavcem porabskih dvojezičnih šol in vrtcev so bile na letošnjem srečanju ponujena številna motivacijska predavanja in delavnice s področij digitalnih kompetenc, pedagogike, didaktike in psihologije, menedžmenta in ekonomije, učenja slovenščine na različnih stopnjah znanja ter druge vsebine za krepitev kompetenc, ki jih v sodobnem izobraževalnem procesu mora poznati šolski strokovni delavec.

Udeleženci izobraževalnih dnevov so v ponedeljek prisluhnili predavanju Digitalna orodja kot podpora sodobnemu poučevanju Miklósa Tencza in se potem v digitalnih kompetencah preizkusili na delavnicah.

V dopoldanskem delu drugega dne srečanja je z motivacijskim uvodom z naslovom Ogledalo učitelja – Samorefleksija strokovne identitete, kompetenc in osebne strokovne rasti udeležence nagovorila in vzpodbudila vseprisotna svetovalka za narodnostno šolstvo Valentina Novak. Psiholog Zoltán Fábry pripravil navdihujoče predavanje Nežne niti, nevidni mostovi, v katerem je spregovoril tudi o pomeni dvojezičnosti za razvoj možganov. Po predavanju so se strokovni delavci razdelili v dve skupini in se udeležili delavnic. Za prvo skupino je lektorica Rada Lečić z Oddelka za humanistične študije v Trstu predstavila svoj učbenik za učenje slovenščine za začetnike Slovenščina od A do Ž, ki je bil nedavno preveden v madžarščino, in izvedla delavnico Razlaga slovničnih struktur s številnimi konkretnimi primeri iz učbenika, za drugo skupino pa je slovenistka Lea Vrečič Lehner izvedla intenzivni jezikovni tečaj slovenščine.

Zadnji dan izobraževalnih dnevov se je pričel s predavanjem in delavnicami magistrske študentke ekonomije Noémi Illés Zakaj učitelj

potrebuje menedžment, motivacijo in ekonomijo? o kompetencah prihodnosti za osebno učinkovitost, strokovni razvoj in ustvarjanje spodbudnega delovnega okolja v šolskem prostoru. O vprašanju so razmišljali strokovni delavci s pomočjo kratkega psihološkega testa in ob tem poskušali ugotoviti, kako s preišlje-

nimi koraki izboljšati učinkovitost na delovnem mestu. V nadaljevanju je Andrea Kovács, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem, predstavila dejavnosti Zveze, predvsem tiste, ki so povezane s šolskim prostorom, potem pa še dejavnosti Razvojne agencije Slovenska krajina. Szabolcs Andrejek, sicer župan Gornjega Senika, je kot vodja regijske pisarne Olimpijskega komiteja Slovenije predstavil mladinsko dejavnost na področju športa.

V nadaljevanju programa so strokovni delavci z ravnateljico Petro Gal načrtovali skupni letni koledar dejavnosti, v drugi polovici izobraževalnega dne pa se je glasbenica in glasbena

pedagoginja Tjaša Šimonka Kavaš predstavila s predavanjem in delavnicami Kalilenice – slovenske ljudske pesmi in izštevank. Strokovni delavci so ob ljudskih pesmih in izštevankah z njo tudi zapeli in zaplesali. Pedagog in jezikovni asistent Gašper Gomboc je na delavnicah Od zemljevida do zaklada predstavil digitalna orodja za ustvarjanje učnih poti, lovov na zaklad in interaktivnega poučevanja. Z udeleženi-

ci delavnic so ustvarili eno od takih digitalnih učnih gradiv in ga potem preizkusili v grajskem poslopju.

Izobraževalne dneve je z zaključnim motivacijskim nagovorom zaključila svetovalka za narodnostno šolstvo Valentina Novak. Izrazila je prepričanje o uspešnem prihodnjem sodelovanju med učitelji in novim vodstvom ter vsem zaželela ustvarjalno in uspešno novo šolsko leto. Njenim vzpodbudnim besedam se je pridružila tudi ravnateljica Petra Gal.

... DO MADŽARSKE

Stranka Tisza se z veseljem

pridružuje Evropski ljudski stranki

Madžarska bo tudi v prihodnje varovala svoje meje, upoštevanje priznanja naloženih evropskih kazni pa bo zahtevala pri pogajanjih o novem evropskem proračunu – je premier Péter Magyar sporočil v zapisu na Facebooku prejšnje sredo, potem ko je v Budimpešti sprejel Manfreda Webra, predsednika Evropske ljudske stranke. Po Magyarjevem mnenju je Weber ponudil pomoč pri iskanju rešitve, da Madžarska ne bi plačevala milijon evrov kazni na dan zaradi pravil o azilu, ki se uporabljajo pri varovanju zunanjih meja EU. Prav tako je povedal, da se Tisza z veseljem pridružuje Evropski ljudski stranki, potem ko so ustanove EU končale postopek po 7. členu proti Madžarski. Dodal je, da je za vlado Tisze najpomembnejše zastopanje interesov madžarskih ljudi in podjetij, pri odločanju na ravni EU pa »ne izdajamo nobenega blanket«. Premier je spomnil, da sta z Webrom govorila tudi o tem, koliko se je vse spremenilo na Madžarskem, odkar ni več sovražnih kampanj, financiranih z javnim denarjem. Po zapisu naj bi predsednik Evropske ljudske stranke dejal, da mu je kot bavarskemu politiku podpora Madžarski vedno veliko pomenila.

Policisti na Madžarskem ne bodo več delali na svoj rojstni dan

Od 1. septembra bo lastni rojstni dan za vsakega policista dela prost – to je na videoposnetku, objavljenem na Facebooku, sporočil Kristóf Gál, polkovnik in tiskovni predstavnik policije. Prosti dan je samodejen za vse, ni ga treba posebej prositi, saj bo razpored dela pripravljen temu primerno. Če pa bi komu prosti dan pripadal na praznik, ki je dela prost, ali med dopustom, potem mu prosti dan za rojstni dan pripada naslednji delovni dan; torej mu prosti dan ob rojstnem dnevu pripada v vsakem primeru.

JUTRI BO V CELOVCU S'MENJ – 5.

VISIKI TÖRMI VARAŠA

Na srejdi varašov se skor vseposedik zdigava kakši törem. Če splezdimo na nji, se nam opré razgled na redeče izine streje. V Celovci je takši zvonik farne cerkve svetoga Egidija, šteri ranč ne stogi daleč od Deželne iže. Ta kuča koroškoga parlamenta pa skriva en važen falat slovenske zgodovine.

-DM-

Tisti zranek je biu dosta bole laden, kak smo bili včeni v preminauči kednaj. Luft je biu frišek, zatok sva se s padašom batrivno podala v staro središče Celovca, štero je ranč nej tak velko. Na Nauvom trgi sva se poklonila kamenoma zmaji, na kraci pa sva že bila na Starom trgi, šteroga nemški Alter Platz zovéjo.

Prva pejška zona v rosagi

Té plac je bole samo kak edna šurka ulica, kauli štere stogijo lepe renesančne pa baročne zidine. Tam je tekla zibeu Celovca. Na njem ranč eden auto ne vozi, vej so ga pa 1961. leta vözglasili za prvi trg v Austriji, na šterom se samo pejški leko odi.

Na vreji küžnoga znamenja na Starom trgi vidimo simbol zmage nad Törki pri Beči: križ, šteri klači paumejsec.

Najbole erična kuča na trgi je gvüšno stara varaška iža, v šteroj so Celovec ravnali od 1737 do 1918. Njeni arkadni dvaur na tri štauke je edno najlepšo renesančno dvoriške v cejlom rosagi.

Srejdi Staroga trga se zdigava küžno znamenje, štero so postavili v spomin na veuke epidemije v srednjem vöki. Depa nej samo zatok. Vidimo, ka na vreji má zvün križa eden paumejsec tö, šteroga so tadjali po 1683. leti, gda so pri Beči dojobladali Törke. Zatok je nej čüda, ka vrkaj na stebri križ paumejsec klači ...

Celovec s ftičje perspektive

Nej daleč od tistec stogi farna cerkev svetoga Egidija, štera je najstarejša pa edna najbole važna sakralna zidina v Celovci.

Dostakrat je bila pobantivana od ognja pa trausenja zemlé, gnešnja baročno forma je dobila na konci 17. stoletja. Njeni zvonik je visiki 92 mejterov, s tejm je drügi najvišiji törem na Koroškem. S padašom sva se odlaučila, ka gorsplezdiva na njega.

Paut je nej léka bila, staupiti sva mogla na 225 leseni stub, štere so kraužile v formi

En tau Celovca od vrkaj, z Deželnov ižov na lejvi. Njeniva töрма sta visikiva 57 mejterov, v njej drži djilejše koroški parlament.

požaka. Šla sva nimo vekši pa menjši zvonnauv in tjuma vüpala, ka nedo vrnau te začnili točo zvoniti. Že spodkar je pisalo, ka za tau panoramo trbej plačati, depa nikše blagajne sva nej najšla. Tejm bole sva se čüdivala ženski, štera je sploj vrkaj, v nekdešnjom kvatejri zvonara karte odavala. S smejom nama je ovadila, ka vsikši zranek splezdi po stubaj – tak leko v formi ostane.

Bila sva 45 mejterov visiko, pod naja nogami je Celovec pomalek sapo djemau. Vidla sva panoramo okauli pa okauli, zenkraj Vrbsko jezero, zovkraj plamine Karavanke. Na pamet sva vzela edno dalečnjo križno paut tö, štera je pelala na mali Križen bregj. Bilau je videti, ka je staro središče zozidano znautra ednoga kvadrata (négyzet), na mesti indašnje stené pa zdaj pela kraužna poštija Ring.

Slovenski spomenik demokracije

Gda sva tak kralüvala nad varašom, sva zaglednila dva visikiva töрма. Brž sva gorprišla, ka je tau Deželna iža (tartományi székház), gde má koroški parlament svoje djilejše. Gnauk svejta sem čüu, ka je kontroverzen deželni glavar Jörg Haider 2005. leta zatok dau táodnesti knežji kamen (hercegkö) iz deželnoga muzeja, ka je prej tau nika slovenskoga nej. S padašom sva se odlaučila, ka donk pogledneva té indašnji spomenik demokracije.

Mladi moški na blagajni je na mojom

nemškom guči včasik čüu, ka sem tihinec. Pito me je, ali sem prišo iz Slovenije. Veselo sem ga začno spítavati po našom, de je pa slovenski nej razmo. Donk nama je rade vaule opro dveri veuke dvorane grbov (Nagy Címerterem), v šteroj je na ste-nau namalani 665 grbov. Tau so simboli vsej koroški nemešnjakov v abecednom redej, šteri so od 1591. do 1918. leta leko prišli na deželni djilejš.

Pred kaminom stogi eričen knežji kamen, šteri je v istini spaudnji falat ednoga rimskoga stebra. V srednjem vöki je stau na Gosposvetskom pauli, na njega je mogo sesti vsakši bodauči vojvoda (herceg). Na kamli ga je sedečki čako eden slovenski paver, šteroma je mogo nauvi gospodar v paverskom gvanti, v našoj rejči valase davati: ali de pravičen gospodar, ali de skrb emo na svojo lüstvo pa tak tadale. Samo potom vsega toga so ga vözglasili za prejd-njoga Karantanije, sledik pa Koroške. Tau staro demokratično šego so poznali v Meriki tö, gda so v 18. stoletji pisali deklaracijo o neodvisnosti (függetlenségi nyilatkozat).

Eričen knežji kamen – do 1414. leta so samo po tistom vözglasili koroškoga vojvoda, če je slovenski paver simbolično nutprivolo v tau.

Gda se je glas davo

S padašom sva na stenaj kauli dvoriška Deželne iže zaglednila ništerne veuke table. Vse so válo davale koroškoma (nemškoma in slovenskoma) lüstvi, ka je večina na plebisciti (népszavazás) 10. oktaubra 1920 svoj glas za Austrijo dala. Ka se je zgodilo? Po prvoj svetovnoj bojni je nej bilau odlaučeno, ali Koroška pride pod nauvi jugoslovanski rosag ali pa ostane pri Austriji. Deželo so raztalali na dve zoni, depa že tam, gde je dosta Slovencov živelo, so se lidgé odlaučili za staro austrijsko domovino. Zatok so v drügoj zoni več ranč nej pitali lidi.

S padašom sva zamišleno stapala po ulici 10. oktaubra. Plebiscit je en tak važen tau mišlenja koroški domolübov grato, ka so ga celau za takši svetek vözglasili, gda so kancelaji zaprejeti. Za en malo slobaud vzela od eden drügoga, vej me je pa čakala prva Slovenka, štera mi je pripovedjala o situaciji na Koroškem.

(se nadaljuje)

ZIDINE PRIPOVEJDAJO

Gda gnes stoj doma posvejt vužgé, na tau več niške kak na kakšo čüdo ne brodi. Ja, inda je ovak bilau. Gda se v historijo pogledne, elektrika je lidam ranč nej tak daleč nazaj pomogla svejtiti. Prvi posvejt iz leta 1802 je patri »nadajo«. 80 lejt je trbelo, ka je prva elektrarna z delom začnila. Elektrarni bi leko tüdi fabrika za elektriko prajli.

MIKI ROŠ

4. septembra leta 1882 je Thomas Alva Edison prvo elektrarno v New Yorki pogni. Mašine za delanje elektrike je para poganjala. Samo 28 dnevov po tejm je prva elektrarna na vodej začnila delati.

Gnes na Dravi v Sloveniji 8 »fabrik za elektriko« stoji. Depa prva se je na Fali začnila delati, vnaue regule je trbelo spuniti. Ena od tej je tüdi tau bila, ka splavi do leko skrak nje tadale doj po Dravi plavali.

Tüdi tau se je v Merki zgodilo. Elektrarni na vodej se hidroelektrarna ali hidrocentrala pravi. Trbej povedati, ka samo malo po tejm se je gnako tüdi v Evropi godilo. Engliške fabrike je skur v gnakom časi elektrika začnila poganjati. Skrak nji je »stvar, ka stejple« tüdi k lidam domau prišla.

Fala za elektriko

Leko bi se kak šala čülo, depa tau za velko istino vala. Zatoga volo, ka prva hidroelektrarna v Sloveniji na reki Dravi skrak vesi Fala stodji. Pa ménje vesi ranč tau

Tak je vse vküper aprila 1914 vögleđalo. Kak tau, ka delavci na süjom delajo, se leko stoj pita? Najprva so Dravo na enom kraji bole vausko naprajli. Gda so tam z delom zgotovili, je Drava po tom tali tekla pa na drugom so leko tadale delali.

znamenüje, fala (hvala). Od staroslavske rejči pripovejdamo, gnako gnes kak inda se tumači. Gda od prve fabrike za elektriko v Sloveniji pripovejdamo, moramo do leta 1913 nazaj iti. Kak nam historija pripovejda, Grac je vse več industrije emo, vse več elektrike njemi je trbelo. Za tau je brigo firma Štajerska električna družba mejla. Že leta 1902 je ranč ta firma elektrarno na Muri skrak vesi Lebring naprajla. Gor so prišli, ka Fala na Dravi za tau najbaukša bau.

Splavi ali po štajerski flosi že pau stau lejt

Zgrablenci z vsej front so velko delo obrejdili. Datum na fotografiji nam pripovejda, kak je tau vögleđalo. 6. majuša elektrarna Fala elektriko začne »delati«. Depa samo je šešt mejsecov v Monarhiji delala. Kak se 11. novembra. 1918 bojna zgotovi, vse se na velke vömini.

prva so lejs vse doj do Črnoga maurdja spravali. V en takšen splav je tüdi do 100 kubikov lejsa bilau vküper zvezanoga. Tüdi za ribe je trbelo skrb meti. Zatoga volo je Fala paut za ribe mogla meti, po steroj so leko tadale gor pa doj plavale. Gda je firma vse tau obečala, ka naredi, na gesen 1913 se je z delom začnilo.

Agregate je sedem francis turbin poganjalo. Zaprav, voda iz Drave je turbine vrtejla, turbine aggregate, vö iz nji je elektrika šla.

Depa ranč na gesen toga leta se delo dojtavi. Vnaugi delavci so v prvo velko bojno mogli iti. Tak delo dve leti stodji. Sodačkoj industriji elektriko trbej. Več se je nej od Graca gučalo. Elektriko je Maribori trbelo pa v Ruše bi mogla priti. Tam je že nauva kemijska fabrika dalala. Tak leta 1916 zgrablence v Falo pripelajo, delo se znauva začne.

Trbej prajti, ka elektrarna Fala je velko tehnično čüdo bilau. V svojom časi za najbolje moderno hidroelektrarno v srejnjoj Evropi je valala. Agregate je sedem francis turbin poganjalo. Zaprav, voda iz Drave je turbine vrtejla, turbine aggregate, vö iz nji je elektrika šla. Tehnika cejli čas tadale ide, nauve turbine vekšo mauč majo. Že leta 1927 baukše kaplanove turbine nut monterajo.

Za ribe eške gnes velko brigo majo. Tak doj z elektrarne Fala ribdja paut vögleđalo. Ribe tadale po Dravi gor pa doj plavajo.

Točkar smo pripovedjali, ka za splave ali flose je trbelo mesto naprajti. Tau se je rejsan spunito. Vse do druge velke bojne se je lejs doj po Dravi spravlo. Tau je nej tak ne lejki šlau, kak v časaj brezi elektrarne. Za cejlo proceduro je 20 minutov trbelo. Splav je v komoro prišo. Doj so jo zaprli, z vodau napunili, druge dveri gor oprli, ka splav je leko tadale plavo. Elektrarna Fala eške gnes dela. Depa, tam človeka skur več nej trbej. Vse se prejk kompjuterov iz centra skrak Maribora dela. Eden tau elektrarne gnesden kak muzej živi. Tak leko lidge vidijo, kak se je elektrika gnauksvejta »delala«.

KULTURNE USTANOVE V SOMBOTELU NADALJUJEJO PAVLOVO DEJAVNOST

28. avgusta je minilo 140 let od rojstva Avgusta Pavla, ki je 26 od svojih 60 let preživel v Sombotelu. Tam je bil srednješolski profesor, knjižničar, etnolog in direktor muzeja, v tem mestu je ustanovil Društvo prijateljev železnožupanijskih muzejev ter revijo Vasi Szemle. V Sombotelu je napisal pesmi za obe svoji pesniški zbirki, tam je izpilil svojo jezikoslovno in prevajalsko dejavnost.

-DM-

Zaradi vsega tega so Sombotelska slovenska samouprava, Slovensko kulturno društvo Avgusta Pavla in Muzej Savaria na ta dan priredili manjšo slovesnost pri kipu prekmurskega polihistra pred muzejem. Sekretarka slovenskega kulturnega društva Marija Kozar je med gosti pozdravila člane Pavlove družine, še zlasti hčer znanstvenika Judito Pavel, ki je letos dopolnila 101. leto.

Aktivnosti v Pavlovem letu

V nagovoru je etnologinja in slovenistka Marija Kozar najavila, da bodo prispevke s spominske seje, ki so jo v sombotelski knjižnici priredili 28. marca, objavili v eni od številkk domoznanske revije Vasi Helytörténeti és Honismereti Közlemények (VHHK). Opozorila je tudi, da je namestnica direktorice sombotelske knjižnice Edit Bodor Szalai pripravila bibliografijo prispevkov o Avgustu Pavlu, nastalih med letoma 1986 in 2026. (Bibliografija je že na voljo na spletni strani knjižnice, objavljen bo tudi v zborniku Muzeja Savaria.) Življenjsko delo Avgusta Pavla je vpisano v registre vrednot Monoštra, Sombotela in Železne županije.

Biti muzejski vodja nekoč in danes

O vzporednostih med delom muzejskega vodje v Pavlovih časih in v sedanjosti je govorila direktorica Muzeja Savaria Andrea Csapláros. Med obema svetovnima vojnama so bile kadrovske in finančne razmere za delovanje muzeja izjemno mačehovske, Pavel se je moral naslanjati na lastno iznajdljivost pri organizaciji raziskovalne dejavnosti. Ko pa so želeli prenoviti kletne pro-

store, je polihistor od lokalnih podjetij sam zbral gradbeni material in sredstva. V časih druge svetovne vojne je celo kazalo, da ne bo mogel zagotoviti kurjave.

Pavel je vendarle zgradil duhovni in znanstveni imperij, je poudarila direktorica Andrea Csapláros, med obema

komunikacija znanosti, torej posredovanje raziskovalnih rezultatov občinstvu na razumljiv način. Razmišljati je treba o inovativnih in interaktivnih platformah, s sredstvi digitalne preobrazbe. Otroke je treba z muzejsko-pedagoškimi programi pridobiti že v vrtčevskih letih. »S temi novimi usme-

Pred kipom polihistra je direktorica Muzeja Savaria Andrea Csapláros povedala: »Avgust Pavel je iz nič, v neogrevanih prostorih, med vojnimi ruševinami – toda s fanatičnim navdušenjem – reševal nesnovno in materialno dediščino Železne županije.«

vojnama je raziskoval v 127 krajih Železne županije, Gradiščanske in Prekmurja. Reševal je spomenike slovenske in madžarske ljudske kulture. Ko je novembra 1945 uspel vstati z bolniške postelje, je ugotovil, da je bila zaradi bombardiranja uničena tretjina muzejske zgradbe in četrtnina zbirke. Takoj se je lotil obnove, a je to prekrizala smrt. O sedanjosti je vodja Muzeja Savaria povedala, da je njena ustanova eden največjih in najsodobnejših muzejev na madžarskem podežlju. Vsak muzej pa naj bi imel pet temeljnih nalog: zbiranje, ohranjanje in varovanje predmetov, raziskovanje ter posredovanje kulture. Odgovorni morajo spremljati, kako obiskovalci radi preživljajo svoj prosti čas, sicer bodo muzeji prazni. Brez znanstvenega dela pa bodo razstave brez pomena. Največji izziv pred muzeji naj bi bila

ritvami bi se Avgust Pavel strinjal med prvimi,« je nagovor končala Andrea Csapláros.

Venec spomina

Direktorica je venec – ki ga je s papirnati spominčicami, najljubšimi cvetovi Avgusta Pavla, okrasila članica pevske skupine Sombotelske spominčice Erzsébet Aranyi – na kip polihistra položila v imenu vseh organizacij, ki nadaljujejo Pavlovo delo. Ob organizatorjih slovesnosti so se njegovemu spominu poklonili še predstavniki organizacij: Knjižnice Dániela Berzsenyija, uredništvo revij Vasi Szemle in VHHK, Arhiva Železne županije, Oddelka za slavistiko na univerzi ELTE SEK, Domoznanskega društva Železne županije in Društva prijateljev muzejev Železne županije. Dogodek so sklenili s prijateljskim srečanjem.

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	SKRUNITEV	EROSIVI SPREM-LJEVALCI	ZADOL-ŽITEV, OPRAVEK	VRATA, DURI	ENOTA ZA MOČ, W	ITALIJAN. PISATELJ SVEVO	MADŽAR-SKA KRČMA
					SALAMA IN SIR MED DVEMA KOSOMA KRUHA		3					
					MOŠKI MODNI DODATEK K SRAJCI							
					IZDELO-VALEC ROLET							2
					ŽLEBIČ V LESU					LEA DABIČ		
					SKUPEK VEČ ZIDOV					BLATNO JEZERO		
POMOČ: ITALO OLIN RADUHA SEP	OSNOVNI DELEC S POZITIVNIM ELEKTRIČ. NABOJEM	GORA V KAMNIŠKO-SAVINJS-KIH ALPAH (2062 M)	IMENSKI SEZNAM, ADRESAR	SKOMIG PEVEC GJURIN	1			6	TROPSKA KAČA OKROGLA LESENA POSODA			
MIG, MIGLJAJ							OČE					DODATNA NAVAR-JENA PLAST KOVINE
							BIBLIJSKI LADJAR					
MUSLI-MANSKI POSTNI MESEC, RAMAZAN								ŠVEDSKA IGRALKA (LENA) ZVOK, TON				
OBLEKA, OBLAČILO		7				OGRAJENO ZEMLIŠČE ZGORNJI ROB VINO-GRADA	5					
VELIKA MORSKA RIBA, TUNA					PRIHOD V NOVO BIVALIŠČE ŠTEFAN LAPAJNE							
ZUNANJI OKROV NAPRAVE							AGAVI PODOBNA TROPSKA MESNATA RASTLINA				8	
NAMEN, NAKANA				4			MERILNIK VODNE GLOBINE					

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	2	5	1	7	8	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu
TV Slovenija 1 v četrtek,
17. septembra, ob 14.25. Ponovitev ma-
 gazina bo na **TV Slovenija 2**
v ponedeljek, 21. septembra, ob 18.20.

Kratka vsebina:

- Začelo se je šolsko leto 2026/2027
- 30. obletnica Društva porabskih upo-
kojencev
- Dan stanovalcev Doma Ivánc v Sloven-
ski vesi

<https://www.rtv slo.si/tv/oddaja/84>

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored
 TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
<https://tvspored.delo.si/>

RAZPIS ZA DODELITEV ŠTIPENDIJE ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM ZA PORABSKE ŠTUDENTE V ŠTUDIJSKEM LETU 2026/2027

1. Predmet javnega razpisa
**Zveza Slovencev na Madžarskem na pod-
 lagi sklepa predsedstva objavlja razpis
 za dodelitev štipendije porabskim kandi-
 datom, ki imajo status rednega študenta.**
**S tem želi poskrbeti, da se slovenski na-
 rodnostni intelektualni potencial v Pora-
 bju ne izgubi in razprši, temveč utrdi in
 okrepi, kar je povezano s pritegovanjem
 in vključevanjem manjšinske študentske
 populacije v delovanje slovenskih manj-
 šinskih organizacij na Madžarskem.**
**Na razpis se lahko prijavijo slovensko go-
 voreči madžarski državljani iz Porabja, ki
 študirajo na univerzah v Sloveniji oziro-
 ma študirajo slovenski jezik na madžar-
 skih univerzah ter se aktivno vključujejo v
 življenje slovenske narodnostne skupno-
 sti na Madžarskem.**

2. Višina štipendije
 Višina štipendije za študij-
 sko leto 2026/2027 znaša skup-
 no 400.000 Ft oziroma 40.000 Ft mesečno.

3. Pogoji javnega razpisa
 Kandidat mora biti vpisan na eno od fa-
 kultet v Sloveniji ali na smer slovenski je-
 zik na Madžarskem. Štipendija se dodeli
 za eno šolsko leto.

4. Dokumentacija
 Vlagatelj mora predložiti:
 - življenjepis,
 - motivacijsko pismo,
 - v celoti izpolnjeno in podpisano prijav-
 nico,
 - potrdilo o vpisu na fakulteto in kopijo
 indeksa,
 - opis aktivnega sodelovanja v slovenskih

organizacijah, društvih, klubih, krožkih
 ipd., iz katerega mora biti razviden ča-
 sovni in vsebinski obseg delovanja.

5. Izbirni postopek
 O vlogah kandidatov bo odločilo pred-
 sedstvo Zveze Slovencev na Madžarskem.
 Štipendijo lahko pridobita hkrati 2 kan-
 didata za eno leto (10 mesecev).

6. Rok in način prijave
 Rok za prijavo je 28. september 2026.
 Vlogo oddajte osebno ali jo v zaprti ovoj-
 nici naslovite na: Zveza Slovencev na
 Madžarskem, 9970 Monošter/Szentgot-
 thárd, Gardonyi ulica 1.

7. Informacije
 Vse druge potrebne informacije najdete
 na spletni strani: www.zveza.hu

POD SREBRNIM BREJGOM ...

MIKI ROŠ

Se eške kak vej orati. Najbole pa v krajini, v steroj se guči. Matej Sinic iz vesi Puževci je že nej samo gnauk tau nutpokazo. V Osijeku (Eszék) na Hrvaškem so se najbaukši orači na traktoraj s cejluga svejta vküper najšli. Matej Sinic je v svojoj kategoriji oranja travine najbaukši na svejti grato. Po tom, gda je že evropski prvak biu, zdaj je eške eno stubo više staupo.

Ovak pa Sinic v službo ojdí, doma pa na zemlej dela. Ranč tam s svojim traktorom na velke leko trenejra, gda po zemli za dober pauv rogé (orje). Kak vse vküper vögleda, mo od majstra traktora iz Puževce eške večkrat pisali.

Matej Sinic je v Osijeku s svojim traktorom torpedo orau. Na konci je veseldje rejsan velko bilau. Doma v Puževcaj kak pravoga šampiona so ga domanji lidge počakali. Ženske so pogače spekle, moški iz zemenic vino prinesli pa brezi mesa je tō nej šlau.

Ranč gda je Matej Sinic v Osijeku na traktori sejdo, se je v Ljubljani oprvin zgodilo. Po istini povejdano, takše se je že prva čakalo. Tau, ka lidge se na velke pred slovenskim parlamentom na demonstracijaj vküper najdejo. Dosta vsega se je v zadnjom časi zgodilo, ka se lidam nej vidlo. Tau, ka v parlamenti eške itak človek sedi, ka laže pa dosta pejnez je kaulakvrat dužen ostano. Pa tau, ka Janez Janša je eške vekši pajdaš z Netanjahunom iz Izraela grato. Pa eške kaj bi se najšlo. Največ se je tau čülo: Eške tretjo paut trbej naprajti! Ka tau znamenüje? Samo tau, ka takše pa ovakše demonstracije prauti Janši pa njegvi ekipi, so ga že dvakrat kak premiera (kormányfő) odnesle. Trbej prajti, ka Janša je že štrto paut na mesto premiera Slovenije prišo. Takše se nin v demokratični Evropi ne godí. Gda steri kak premier svoje delo zgotovi, zvekšoga ga več v politiki nega. Depa, slovenska demokracija za malo ovakšo demokracijo vala.

Srebrni brejg je trno veseli za domanjoga človeka, ka tak orati vej. Včasi bi un tō v Ljubljano na demonstracije odišo, depa, zagnauk eške z mesta ne more iti.

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV
NA MADŽARSKEM

IZHAJA VSAK ČETRTEK

ZALOŽNIK
Zveza Slovencev na Madžarskem

ZA ZALOŽNIKA
Andrea Kovács

GLAVNA IN ODGOVORNA UREDNICA
Nikoletta Vajda-Nagy

NASLOV ZALOŽNIKA IN UREDNIŠTVA
H-9970 Monošter/Szentgotthárd,
Gardonyijeva ul. 1

T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

TISK
TOPNet, d. o. o.
Kupšinci 49d,
9000 Murska Sobota, Slovenija

ČASOPIS PODPIRAJO

Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade
Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev
na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

ŠTEVILKA BANČNEGA RAČUNA
HU75 11747068 20019127 00000000
SWIFT koda: OTPVHUHB

DVA STEBRA MOSTU

NVN

28. avgusta so v Lisztovem inštitutu v Ljubljani odprli razstavo z naslovom Dva stebra mostu, na kateri so predstavljena izbrana dela madžarskih in slovenskih likovnih umetnikov.

Razstava povezuje dve mednarodni likovni koloniji – likovno kolonijo v Lendavi in mednarodno likovno kolonijo v Monoštru, ki je letos zaznamovala že 25-letnico. Na ogled so slikarska in kiparska dela, ki kažejo raznolikost sodobnih likovnih izrazov ter razkrivajo kakovost in prepoznavnost avtorskih poetik sodelujočih umetnikov. V njihovih delih je mogoče prepoznati tudi delček okolja in prostora, v katerem so nastajala. Otvoritve razstave so se udeležili tudi predstavniki slovenske skupnosti iz Porabja in madžarske skupnosti iz Slovenije.

Ob odprtju je zbrane pozdravil direktor Lisztovega inštituta v Ljubljani Zoltán Thuróczy. Prek videosporočila sta zbrane nagovorila tudi madžarska zunanja ministrica Anita Orbán in slovenski zunanji minister Tone Kajzer. Orbánova je poudarila, da razstava na poseben način po-

vezuje Madžarsko in Slovenijo ter njuni kulturni skupnosti v Prekmurju in Porabju. Po njenih besedah je skupna odgovornost obeh držav, da še naprej podpirata kulturno življenje skupnosti ter ustvarjata razmere za ohranjanje njihove identitete, jezika in povezanosti z domačim okoljem.

Po besedah Kajzerja je razstava srečanje dveh kulturnih prostorov, dveh ustvarjalnih tradicij in dveh narodov, ki jih povezuje dolgoletni zgodovinski in kulturni prostor.

Razstavo je strokovno predstavila umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn, na ogled pa bo do 2. oktobra.

FELÚJÍTÁS MIATT ÁTMENETILEG ZÁRVA

Megértésüket köszönjük!

ZARADI PRENOVE ZAČASNO ZAPRTO

Hvala za razumevanje!